

Lietuvos mokinių lotynų kalbos ir Antikos kultūros olimpiada
2017 m.

Pirmus–antrus metus besimokantiems moksleiviams

Respublikinis etapas

Užduočių atlikimo laikas 2 val.

---

dalyvio kodas

Maksimalus taškų skaičius 85

Vertinimas:

TEKSTAS

De monumento Ancyrano

Imperātor Augustus in campō Martiō Mausoleum sibi exstruxit. Prope introitum duae tabulae affixae sunt. In his tabulis res gestae divī Augustī inscriptae sunt. Tiberius haec verba exscripsit et duābus linguis, Latinā et Graecā, scripta in aliis oppidis imperiī Romanī edixit. Unum exemplum Ancyrae in introitū templī Augustī affixum est. Haec inscriptio a viris doctis regīna inscriptiōnum dicitur.

Augustus inter alia haec dīxit: Annos undeviginti natus exercitum privatā impensā conscripsi, per quem rem publicam in libertātem vindicavi. In triumphis meis ducti sunt ante currum meum reges et regum liberi novem. – Gallicas et Hispanicas provincias et Germaniam pacāvi. – Meō iussū et auspiciō ducti sunt duo exercitus eōdem fere annō in Aethiopiam et in Arabiam.

campus Martius Marso laukas, Tiberio vingio juosiamą lygumą už antikinės Romos sienų

ex-struo, strūxi, strūctum, ere pastatyti

prope (su acc.) šalia, netoli (ko)

tabula, ae f lenta, marmurinė ar varinė plokštė, ant kurios įrašomi įstatymų ar kitų dokumentų tekstai

introitus, ūs m įėjimas

affigo, fixi, fixum, ere pritvirtinti, prikalti

res, ei f darbas, dalykas; **res gestae** – nuveikti darbai, žygiai

ex-scribo, scripsi, scriptum, ere (nu)(iš)rašyti

dīvus, a, un dieviškasis, sudievinas

ē-dīco, dīxi, dictum ere paskelbti, išplatinti

Ancyra, ae f Ankira – miestas Mažojoje Azijoje; **Ancyrae** – *locativus*

templum, ī n šventykla

īnscriptio, ōnis f įrašas

vir, ī m vyras

inter alia tarp kitų, be kitų (dalykų)

regīna, ae f karalienė

hic, haec, hoc šitas, šita; **haec** – šitai

annōs ... natus sulaukęs tiek ir tiek metų

impēnsa, ae f išlaidos, lėšos

cōnscribo, scripsi, scriptum, ere surašyti, surinkti (kariuomenę)

per quem – *čia* su kuria

libertās, ātis f laisvė

vindico, āvi, ātum, āre išgelbėti, duoti laisvę

currus, ūs m vežimas

pāco, āvi, ātum, āre padaryti taikų, nuramdyti, numalšinti

rex, regis m karalius

iussus, ūs m įsakymas

auspicium, ī n *čia* vadovavimas

exercitus, ūs m kariuomenė

fere beveik, maždaug

idem, eadem, idem tas pats, ta pati

KLAUSIMAI

A. TEKSTO SUVOKIMAS

I. Naudodamiesi tekstu, keliais žodžiais lotyniškai atsakykite į klausimus:

1. Kur Augustas pasistatydino kapavietę? *in campo Martio*.
2. Kas buvo įrašyta plokštėse? *res gestae divi Augusti*.
3. Kur buvo pritvirtintos plokštės? *prope introitum (Mausolei)*.
4. Kas įsakė perrašyti ir išplatinti Augusto *Nuveiktų darbų* tekstą? *Tiberius*.
5. Kiek ir kokiomis kalbomis buvo perrašytas dokumentas? *Duabus linguis, Graeca et Latina*.
6. Kokiame mieste yra išlikęs vienas šio teksto nuorašas? *Ancyrae*.
7. Prie kokio statinio buvo pritvirtintas išlikęs teksto nuorašas? *In introitu templi Augusti*.
8. Kaip (koku pagarbiu vardu) šį įrašą vadina mokslininkai? *Regina inscriptionum*.
9. Kiek metų buvo Augustui, kai jis surinko kariuomenę? (parašykite lot. žodį ir skaičių)
Undeviginti, 19.
10. Kas buvo vedami trijumfo eisenoje prieš Augusto vežimą? Kiek jų buvo (parašykite lot. žodį ir skaičių). *Novem reges et regum liberi, 9*.
11. Koku būdu Augustas surinko kariuomenę?

a. per quem	c. privata impensa
b. meo iussu	d. meo auspicio
12. Kokius kraštus Augustas sakosi nuramdęs (įvedęs taiką)? (pabraukite neteisingą atsakymą)

a. Gallicas provincias	c. Germaniam
b. Aethiopiam et Arabiam	d. Hispaniam

Suma:

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 12).

B. GRAMATIKA

13. Pakeiskite daugiskaitą vienaskaita, pvz., *in his tabulis – in hac tabula*

a viris doctis	<i>a viro docto</i>
reges et regum liberi	<i>rex et regis liber</i>
Gallicas et Hispanicas provincias	<i>Gallicam et Hispanicam provinciam</i>
ducti sunt duo exercitus	<i>ductus est unus exercitus</i>
in triumphis meis	<i>In triumpho meo</i>
in aliis oppidis	<i>in alio oppido</i>

Suma:

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai parašytą žodžių junginį 2 taškai (daugiausia 12).

14. Išrinkite iš teksto ir įrašykite būdvardžius, įvardžius, dalyvius, skaitvardžius kurie suderinti su šiais daiktavardžiais? Parašykite jų skaičių, linksnį, giminę.

campo	Martio	sg. abl. m
tabulae	duae, affixae	pl. nom. f
res	gestae, inscriptae	pl. nom. f
verba	haec, scripta	pl. acc. n
linguis	duabus	pl. abl. f
exemplum	unum, affixum	sg. nom. n
inscriptio	haec	sg. nom. f
impensā	privata	sg. abl. f
anno	eodem	sg. abl. m

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai užpildytą eilutę po 2 taškus (daugiausia 16).

Suma:

15. Kuris iš šių sakinių yra teisingas pabraukto sakinio veikiamosios rūšies variantas?

Haec inscriptio a viris doctis regina inscriptionum dicitur.

- Hanc inscriptionem viri docti reginam inscriptionum dicunt.*
- Haec inscriptio viri docti regina inscriptionum dicunt.
- Hanc inscriptio a viris doctis reginam inscriptionum dicunt.

16. Kuris iš šių sakinių yra tikslus pabraukto sakinio vienaskaitos variantas?

Tiberius haec verba exscripsit et duabus linguis scripta in aliis oppidis imperii Romani edixit.

- Tiberius haec verba exscripsit et una lingua scripta in alio oppido imperii Romani edixit.
- Tiberius hoc verbum exscripsit et una lingua scriptum in alio oppido imperii Romani edixit.*
- Tiberius haec verba exscripsit et una linguis scripta in alio oppido imperii Romani edixit.

17. Kuris iš šių sakinių yra taisyklingas pabraukto sakinio esamojo laiko (praesens) variantas?

Augustus exercitum conscripsit, per quem rem publicam in libertatem vindicavit.

- Augustus exercitum conscribit, per quem rem publicam in libertatem vindicat.*
- Augustus exercitum conscribat, per quem rem publicam in libertatem vindicabat.
- Augustus exercitum conscribet, per quem rem publicam in libertatem vindicabit.

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 2 taškai (daugiausia 6).

Suma:

C. LOTYNIŠKI POSAKIAI

1. Pabraukite teisingą lotyniškos sentencijos variantą:

○ *Nelieskite mano apskritimų!*

- Nolite circulos meos!
- Noli tangere circulos meos!
- Nolite tangere circulos meos!*
- Nolitis tangere circulos meos!

- *Mokytam žmogui gyventi reiškia mąstyti.*
  - a. Docto homini vivere est cogitare
  - b. Docti hominis vivere est cogitare.
  - c. Docto hominis vivere est cogitare.
  - d. Docti homini vivere est cogitare.
- *O laikai, o papročiai!*
  - a. O tempora, o mora!
  - b. O tempores, o mores!
  - c. O tempora, o mortes!
  - d. O tempora, o mores!
- *Neiti į priekį reiškia eiti atgal.*
  - a. Non progredere est regredere
  - b. Non progreditur, qui regreditur
  - c. Non progredi est regredi.
  - d. Non progredior est regredior.
- *Tebūnie šviesa!*
  - a. Fiet lux!
  - b. Fiat lux!
  - c. Fiat lux, et lux fit!
  - d. Fit lux!

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 5).

Suma:

2. Užbaikite lotyniškas sentencijas.

- a) Qualis rex, talis *rex* .
- b) Carpe *diem* .
- c) Ab urbe *condita* .
- d) Omnia *mea mecum* porto.
- e) Amicus verus rara *avis est* .
- f) Per aspera *ad astra* .
- g) De gustibus non est *disputandum* .
- h) Non multa, *sed multum* .
- i) Litterarum radices *amarae* fructūs *dulces* .
- j) Barba non facit *philosophum* .

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai užbaigtą posakį 1 taškas (daugiausia 10).

Suma:

3. Vilniaus katedros varpinėje yra šeši varpai, nulieti ir sumontuoti Vokietijos meistrų 2002 m. Pagal tradiciją kiekvienas varpas turi vardą, simbolinį ženklą ir lotynišką įrašą. Ką reiškia tie įrašai? Suveskite poras.

<i>Spes nostra firma</i>	Mūsų viltis tvirta
<i>Omni die dic Mariae</i>	Kiekvieną dieną šlovinki Mariją
<i>Zelatus sum pro Deo</i>	Degu uolumu Viešpačiui
<i>Dominus regnavit a ligno</i>	Viešpats karaliavo nuo [kryžiaus] medžio
<i>Gaudeamus in Domino</i>	Džiaukimės Viešpatyje
<i>Vince malum in bono</i>	Blogį nugalėk gerumu

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 0,5 taško (daugiausia 3).

Suma:

D. ANTIKOS KULTŪROS ŽINIOS

1. Kaip dabar vadinasi miestas, kuriame buvo rastas Augusto *Res gestae* nuorašas (žr. tekstą)? Kokioje dabartinėje valstybėje yra tas miestas?

a. <u>Ankara Turkijoje</u>	c. Antakya Turkijoje
b. Antverpenas Belgijoje	d. Alicante Ispanijoje

2. Ką romėnai vadino kalkuliatoriumi (*calculator*)? *teisingais laikėme abu atsakymus*

a. skaičiavimo prietaisą	c. kambarį, kuriame buvo sudėti skaitytuvai
b. <u>skaičiavimo mokytoja</u>	d. <u>apskaitininką, tvarkančią namų ūkį</u>

3. Ką graikai vadino *paidagogu*?

a. iškalbos mokytoją	c. <u>vergą, lydėjusį vaiką į mokyklą</u>
b. skaičiavimo mokytoją	d. apskaitininką, tvarkančią namų ūkį

4. Kokią sritį globoja graikų dievas Hermis?

a. žemdirbystę; b. gydymą; c. vedybas; d. prekybą

5. Kuri deivė, pasak Homero, tarnavo Dzeusui kaip pasiuntinė?

a. Iridė; b. Eileitija; c. Hebė; d. Eridė

6. Kurio graikų dievo šventas medis yra lauras?

a) Apolono, b) Hermio, c) Dzeuso, d) Poseidono

7. Kurios deivės epitetas yra Partena?

a) Heros, b) Atėnės, c) Artemidės, d) Afroditės

8. Kuriai deivei garsioji audėja Arachnė metė iššūkį?

b) Artemidei, b) Afroditei, c) Herai, d) Atėnei

9. Kuo vardu buvo milžinas, kuriam Odisejas išdūrė vienintelę akį?

a) Kiklopas, b) Polideukas, c) Polifemas, d) Kastoras

10. Kurie du graikų poliai kovėsi Peloponeso kare?

a. Atėnai ir Sparta; b. Atėnai ir Tebai; c. Sparta ir Tebai; d. Korintas ir Atėnai

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 10).

Suma:

11. Kai kurie žymūs romėnai gavo pravardes (*cognomina*) už savo pergalės, nuopelnus ar kitokias savybes. Susiekite: asmuo – pravardė – ką ji reiškia.

Gajus Julijus Cezaris Oktavijanas	<u>Augustus</u>	Išaukštintasis
Publijus Kornelijus Scipijonas	<u>Africanus</u>	Afrikietis
Gnėjus Pompėjus	<u>Magnus</u>	Didysis
Fabijus Maksimas	<u>Cunctator</u>	Delsėjas
Lucijus Kornelijus Sula	<u>Felix</u>	Laimingasis
Markas Licinijus Krasas	<u>Dives</u>	Turtingasis

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai suvestą trejetuką 1 taškas (daugiausia 6).

Suma:

12. Perskaitykite lietuvių poetų posmus ir atsakykite į klausimus.

a. Jonas Strielkūnas, iš ciklo *Kolchidės jambai*:

Tačiau vidurdienis tamsėja,
Ir krūpteli staiga širdis,
Atminusi, kad pats pasėjau
Šion žemėn slibino dantis.

Koks mitinis veikėjas čia kalba? *Jasonas*

b. Henrikas Nagys, *Idilė*:

Pelkių tyloj švilpiniuoja Pano skudučiai,
Giriose briedžiai geria iš gėlo šaltinio,
Paparčių pavėsyje plazda vėjo plaukai palaidi.

Kas yra Panas? *Graikų miškų dievybė // ožiakojis dievas // bandų ir piemenų globėjas ir pan.*

Koks frazeologinis posakis susijęs su šiuo vardu? *paniška baimė*

Kaip Pano instrumentas buvo vadinamas Antikos laikais? *siringė*

c. Eduardas Mieželaitis, *Alma mater*

Dabar mano motina – Vilniaus baroko
Alma Mater: dabar ji mane, filomatų
Ir filaretų mokinį, globia ir moko...

Apie ką kalba poetas? *apie Vilniaus universitetą*

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 5).

Suma: